

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 14/2024-18

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a zo sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], zastúpených Lacko & Partners s.r.o., Miletičova 46, Bratislava, proti uzneseniu Mestského súdu Bratislava IV č. k. 33C/1/2023-85 z 31. októbra 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 8. novembra 2023 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením mestského súdu č. k. 33C/1/2023-50 zo 16. júna o zamietnutí návrhu sťažovateľov na opravu uznesenia a o zamietnutí ich sťažnosti. Navrhujú napadnuté uznesenie, ako aj jemu predchádzajúce uznesenia mestského súdu č. k. 33C/1/2023-60 zo 6. júla 2023 a č. k. 33C/1/2023-50 zo 16. júna 2023 v treťom výroku a súvisiace uznesenia Krajského súdu v Bratislave č. k. 9Co/68/2023-76 z 25. júla 2023 a č. k. 9Co/68/2023-76 z 25. júla 2023 zrušiť a konania o povinnosti sťažovateľov zaplatiť súdny poplatok za návrh a za odvolanie zastaviť. Zároveň navrhujú, aby im ústavný súd priznal primerané finančné zadostučinenie v sume 3 000 eur, ako aj náhradu trov vzniknutých v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia sú úspešnou stranou v spore, v ktorom Okresný súd Bratislava II rozsudkom č. k. 52C/46/2022-629 z 26. januára 2023 právoplatne zaviazal žalovanú obchodnú spoločnosť [REDACTED] (ďalej len „žalovaná“) k povinnosti zaplatiť im pohľadávku v sume 84 133 eur s príslušenstvom, primerané finančné zadostučinenie vo výške 8 000 eur, náklady spojené s uplatnením pohľadávky vo výške

40 eur a priznal sťažovateľom nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % (ďalej len „rozsudok vo veci samej“). Na návrh sťažovateľov Okresný súd Bratislava III uznesením č. k. 11 C 23/2023-90 zo 17. apríla 2023 nariadil zabezpečovacie opatrenie, ktorým zriadil záložné právo v prospech sťažovateľov k nehnuteľnostiam vo výlučnom vlastníctve žalovanej, a to na účel zabezpečenia pohľadávky sťažovateľov judikovanej rozsudkom vo veci samej; súčasne im priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Na základe tohto uznesenia došlo v období medzi 19. aprílom 2023 a 27. aprílom 2023 k zápisu záložného práva v prospech sťažovateľov.

3. Predmetné záložné právo sa vzťahuje na zabezpečenie pohľadávky judikovanej rozsudkom vo veci samej, avšak nevzťahuje sa na zabezpečenie nároku sťažovateľov na náhradu trov konania, ktorý im bol priznaný v konaní o návrhu na nariadenie zabezpečovacieho opatrenia. Preto sa sťažovatelia návrhom doručeným mestskému súdu 2. júna 2023 domáhali vydania zabezpečovacieho opatrenia, ktorým by bolo zriadené záložné právo k nehnuteľnostiam vo vlastníctve žalovanej aj na účel zabezpečenia ich pohľadávky na náhradu trov konania judikovanej uznesením o nariadení zabezpečovacieho opatrenia, ako aj na zabezpečenie pohľadávky na náhradu trov konania v tomto konaní (t. j. sp. zn. 33C/1/2023).

4. Mestský súd uznesením zo 16. júna 2023 návrh sťažovateľov zamietol, žalovanej nepriznal nárok na náhradu trov konania a súčasne zaviazal sťažovateľov k povinnosti zaplatiť na účet mestského súdu súdny poplatok vo výške 49,50 eur. Proti rozhodnutiu mestského súdu podali sťažovatelia odvolanie. Krajský súd napadnutým uznesením z 20. júla 2023 potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie, nepriznal žalovanej nárok na náhradu trov konania a odmietol odvolanie sťažovateľov v časti, v ktorej smerovalo proti výroku o súdnom poplatku [§ 357 v spojení s § 355 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“)]. Proti uzneseniam mestského súdu a krajského súdu sťažovatelia podali ústavnú sťažnosť, ktorá bola odmietnutá vo vzťahu k napadnutému uzneseniu mestského súdu pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie a vo vzťahu k napadnutému uzneseniu krajského súdu z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti uznesením č. k. I. ÚS 479/2023-14 zo 7. septembra 2023.

5. Mestský súd uznesením zo 6. júla 2023 uložil sťažovateľom spoločne a nerozdielne zaplatiť súdny poplatok vo výške 49,50 eur za podané odvolanie. Proti tomuto uzneseniu sťažovatelia podali sťažnosť a podaním doručeným mestskému súdu 24. júla 2023 a doplneným 28. septembra 2023 žiadali o zrušenie uznesenia zo 16. júna 2023, resp. o opravu zrejmej chyby v písaní v časti uloženia poplatkovej povinnosti.

6. Mestský súd napadnutým uznesením zamietol návrh sťažovateľov na opravu uznesenia zo 16. júna 2023, keďže rozhodnutie o poplatkovej povinnosti nepredstavuje chybu v písaní iba z dôvodu ich nesúhlasu s uloženou povinnosťou, a zamietol aj ich sťažnosť proti uzneseniu o povinnosti uhradiť súdny poplatok za podané odvolanie. K námietke sťažovateľov o ich oslobodení od súdnych poplatkov v zmysle § 4 ods. 2 písm. v) zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“) uviedol, že z návrhu na vydanie zabezpečovacieho opatrenia ani z ich odvolania nevyplýva, že by mali v konaní vystupovať ako spotrebiteľia, keďže túto skutočnosť neodôvodnili ani nepredložili zmluvy ani iné písomnosti preukazujúce spotrebiteľskú povahu vzťahov medzi sťažovateľmi a žalovanou. S návrhom predložené rozhodnutia všeobecných súdov sa otázkou spotrebiteľskej povahy vzťahov sporových strán v odôvodnení nezaoberali.

Ani v ďalších podaniach sťažovatelia svoje tvrdenia nijako nepreukázali napriek právnomu zastúpeniu kvalifikovaným právnym zástupcom.

II.

Argumentácia sťažovateľov

7. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti namietajú, že mestský súd im napadnutým uznesením uložil povinnosť uhradiť súdny poplatok za podané odvolanie napriek tomu, že sú v zmysle § 4 ods. 2 písm. v) zákona o súdnych poplatkoch oslobodení od platenia súdnych poplatkov, čím došlo k porušeniu ich označených práv (vrátane práva na prístup k súdu).

8. Tvrdenia mestského súdu uvedené v odôvodnení napadnutého uznesenia nie je možné akceptovať, keďže právne postavenie sťažovateľov ako spotrebiteľov vyplývalo už z ich návrhu na vydanie zabezpečovacieho opatrenia a k nemu priložených rozhodnutí všeobecných súdov, odvolania proti uzneseniu mestského súdu, ich žiadosti o zrušenie, resp. opravu zrejmych chýb v písaní, a z jeho doplnení.

9. Sťažovatelia zdôrazňujú, že mestský súd nie je uznesením o uložení povinnosti uhradiť súdny poplatok (upravujúcim vedenie konanie) v zmysle § 237 ods. 2 CSP viazaný.

10. V prevažnej časti ústavnej sťažnosti sa sťažovatelia venujú argumentácii týkajúcej sa hodnotenia, resp. spochybňovania záverov ústavného súdu vyjadrených v uznesení č. k. I. ÚS 479/2023-14 zo 7. septembra 2023, ktorým odmietol ich predchádzajúcu ústavnú sťažnosť smerujúcu proti uzneseniu mestského súdu, ktorým okrem iného uložil sťažovateľom povinnosť uhradiť súdny poplatok za návrh na vydanie zabezpečovacieho opatrenia, a uzneseniu krajského súdu, ktorým rozhodol o odvolaní sťažovateľov proti tomuto uzneseniu.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

11. Podstata ústavnej sťažnosti sťažovateľov spočíva v námietke, že mestský súd im uložil povinnosť zaplatiť súdny poplatok za podané odvolanie, a to napriek skutočnosti, že sú v zmysle § 4 ods. 2 písm. v) zákona o súdnych poplatkoch oslobodení od platenia súdnych poplatkov, čím mestský súd porušil ich v ústavnej sťažnosti označené práva.

12. Ústavný súd v úvode pripomína, že v prípade trov a súdnych poplatkov realizuje meritórny prieskum výnimočne, ak je vo veci nepochybný ústavný rozmer a je potrebné, aby svojou interpretáciou do právnych vzťahov vstúpil (III. ÚS 357/2020), resp. že rozhodovanie o súdnych poplatkoch – napr. o oslobodení od súdnych poplatkov, o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku a podobne – spravidla nemôže byť predmetom ústavnej ochrany, pretože aj keď sa jeho výsledok sekundárne dotýka účastníka konania, samotný „spor“ o oslobodenie od súdnych poplatkov vzhľadom na podstatu konania v zásade nedosahuje intenzitu opodstatňujúcu porušenie základných práv a slobôd sťažovateľa. Je preto vecou judikatúry všeobecných súdov, aby vymedzila kritériá, z ktorých bude pri aplikácii zákonných ustanovení týkajúcich sa súdnych poplatkov vychádzať (porov. I. ÚS 610/2022).

13. Vzhľadom na svoju doterajšiu judikatúru ústavný súd považuje za potrebné rovnako pripomenúť, že nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov. Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by prijaté právne

závery boli so zreteľom na skutkový stav zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, čím by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (napr. I. ÚS 498/2020).

14. Z ustálenej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že neodmysliteľnou súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania, resp. strany sporu na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia síce neznamená, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania, avšak z odôvodnenia rozhodnutia musia byť zrejmé všetky pre rozhodnutie podstatné skutočnosti objasňujúce skutkový a právny základ rozhodnutia (I. ÚS 546/2020).

15. Po preskúmaní napadnutého uznesenia mestského súdu, ktorého podstata je zhrnutá v rámci bodu 6 tohto uznesenia, ústavný súd konštatuje, že mestský súd sa argumentáciou sťažovateľov týkajúcou sa prípadného zákonného oslobodenia od platenia súdnych poplatkov dostatočne nezaoberal, keď sa obmedzil na konštatovanie, že svoje postavenie spotrebiteľov riadne neodôvodnil, resp. táto skutočnosť nevyplýva z príloh predložených sťažovateľmi (bod 11 napadnutého uznesenia).

16. Po oboznámení sa s jednotlivými podaniami sťažovateľov (ktoré boli priložené k ústavnej sťažnosti a na ktoré odkazuje aj mestský súd v odôvodnení napadnutého uznesenia) sa ústavný súd stotožňuje s námietkou sťažovateľov, že neobstojí tvrdenie mestského súdu, že svoje postavenie spotrebiteľov sťažovateľa nijako neodôvodnil. V konaní o uložení povinnosti uhradiť súdny poplatok tak mestský súd nezodpovedal na sťažovateľmi vznesenú a pre rozhodnutie vo veci podstatnú otázku, či vzťah medzi stranami sporu má spotrebiteľskú povahu, a teda či sú sťažovatelia zo zákona oslobodení od platenia súdnych poplatkov. Za dostatočné odôvodnenie nemožno považovať ani odkaz na konanie vedené pred Okresným súdom Bratislava II pod sp. zn. 52C/46/2022 (skončené rozsudkom pre zmeškanie § 273 CSP), v ktorom sa súd prípadnou spotrebiteľskou povahou vzťahu medzi stranami sporu vôbec nezaoberal.

17. Ústavný súd považuje za potrebné pripomenúť, že ukladanie súdnych poplatkov sa môže realizovať iba v zákonom jasne a určite stanovenom rozsahu a obsahu; pričom zo samotnej povahy ústavnej možnosti ukladať poplatky (čl. 59 ústavy) vyplýva potreba reštriktívneho výkladového prístupu v súvislosti s ukladáním povinnosti platiť súdny poplatok (obzvlášť v prípade, ak môže založiť znemožnenie práva na prístup k súdu) (porov. I. ÚS 546/2020). Ústavný súd (v obdobnej veci) v náleze sp. zn. III. ÚS 357/2020 z 30. novembra 2021 konštatoval, že zákon o súdnych poplatkoch je niekedy zložitejší na interpretáciu a z uvedeného dôvodu je dôležité, aby do jeho aplikačnej praxe v prípade potreby vstupoval aj ústavný súd. Konkrétne v súvislosti s § 4 ods. 2 písm. c) zákona o súdnych poplatkoch, ale nie výlučne len pri ňom, je potrebné aplikovať výkladový princíp *in dubio pro libertate*. Inak povedané, vhodnejší je výklad extenzívny ako výklad reštriktívny.

18. Zároveň ústavný súd v súvislosti s tvrdením mestského súdu, že sťažovatelia nepredložili zmluvy (zmluvu o záväznej rezervácii a zmluvu o budúcej kúpnej zmluve, ako vyplýva z bodu 7 napadnutého uznesenia) preukazujúce spotrebiteľskú povahu vzťahov medzi stranami sporu, pripomína § 14 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch, podľa ktorého v konaní podľa tohto zákona

možno výnimočne vykonať dôkazy, ktoré strany alebo účastníci nenavrhlí, ak je to nevyhnutne potrebné na zistenie skutkového stavu veci.

19. Napriek konštatovaným nedostatkom odôvodnenia napadnutého uznesenia mestského súdu ústavný súd prihliadol na konkrétne okolnosti prejednávanej veci. V prvom rade konštatuje, že zotrváva na svojej judikatúre, v zmysle ktorej v prípade, keď priamo zo zákona je strana konania osobne oslobodená od súdneho poplatku, no napriek tomu pre nezaplatenie súdneho poplatku dôjde k zastaveniu konania, znamená to zásah do samej podstaty práva na prístup k súdu (*right of access to a court*), resp. práva na súd (*right to a court*), teda porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru s účinkami *denegationis iustitiae* (II. ÚS 579/2018 a III. ÚS 124/2022). V tejto súvislosti však zdôrazňuje, že v prejednávanej veci neuhradenie súdneho poplatku za podané odvolanie nemalo za následok zastavenie konania. O odvolaní sťažovateľov krajský súd rozhodol uznesením č. k. 9Co/68/2023-64 z 20. júla 2023. Napadnutým uznesením mestského súdu tak zjavne nemohlo dôjsť k porušeniu práva sťažovateľov na prístup k súdu.

20. Zároveň ústavný súd považuje za potrebné prihliadnúť aj na výšku súdneho poplatku za podané odvolanie, na ktorého úhradu boli sťažovatelia zaviazaní, a to 49,50 eur (každý á 24,75 eur), ktorú v tomto rozsahu nie je možné považovať za jeden z určujúcich determinantov rozhodnutia sťažovateľov, či ísť alebo neísť do súdneho sporu (resp. podania opravného prostriedku) (*a contrario* III. ÚS 357/2020).

21. S prihliadnutím na konkrétne okolnosti prejednávanej veci (bod 22 a 23 tohto uznesenia) tak ústavný súd dospel pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti k záveru, že medzi napadnutým uznesením mestského súdu a obsahom namietaných práv neexistuje príčinná súvislosť takej intenzity (bod 12 tohto uznesenia), na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Preto ústavnú sťažnosť sťažovateľov odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

22. K spôsobu, akým sa mestský súd vysporiadal s návrhom sťažovateľov na opravu uznesenia zo 16. júna 2023, nemá ústavný súd námietky. Vzhľadom na nadobudnutie právoplatnosti uznesenia č. k. I. ÚS 479/2023-14 zo 7. septembra 2023 nepovažuje za vhodné reagovať na argumentáciu sťažovateľov týkajúcu sa spochybňovania záverov ústavného súdu vyjadrených v tomto uznesení.

23. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľov v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. januára 2024

Miloš Mad'ar
predseda senátu